

Wspólny instrument interpretacyjny dotyczący kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej (CETA) między Kanadą a Unią Europejską i jej państwami członkowskimi

1. Preambuła

- a) Unia Europejska i jej państwa członkowskie oraz Kanada składają następujący wspólny instrument interpretacyjny w momencie podpisywania kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej (CETA).
- b) Umowa urzeczywistnia wspólne zobowiązanie, które Kanada oraz Unia Europejska i jej państwa członkowskie podjęły w zakresie wolnego i sprawiedliwego handlu w dynamicznym i patrzącym w przyszłość społeczeństwie. To nowoczesna i idąca z duchem czasu umowa handlowa, która pomoże pobudzić wymianę handlową i działalność gospodarczą, a jednocześnie będzie propagować i chronić nasze wspólne wartości i przekonania na temat roli państwa w społeczeństwie.
- c) Umowa stwarza Europejczykom i Kanadyjczykom nowe możliwości handlowo-inwestycyjne, a jej treść jest odzwierciedleniem zarówno silnych i głębokich związków między UE a Kanadą, jak i podstawowych wartości, które są dla nas bardzo cenne. W szczególności chcielibyśmy przypomnieć:
- że integracja ze światową gospodarką jest źródłem dobrobytu naszych obywateli;
 - nasze zdecydowane zobowiązanie w zakresie wolnego i sprawiedliwego handlu, którego korzyści muszą być odczuwalne dla jak najszerszych grup naszych społeczeństw;
 - że głównym celem handlu jest zwiększanie dobrobytu obywateli poprzez wspieranie tworzenia miejsc pracy i przyczynianie się do trwałego wzrostu gospodarczego;
 - że Kanada oraz Unia Europejska i jej państwa członkowskie uznają prawo do wprowadzania regulacji w interesie publicznym za istotne, co zostało odzwierciedlone w umowie;
 - że działalność gospodarcza musi być prowadzona w ramach jasnych i przejrzystych regulacji przyjmowanych przez władze publiczne.
- d) Unia Europejska i jej państwa członkowskie oraz Kanada będą zatem nadal mogły realizować uzasadnione i wskazane przez ich demokratyczne instytucje cele polityki publicznej, które odnoszą się m.in. do zdrowia publicznego, usług społecznych, edukacji publicznej, bezpieczeństwa, środowiska, moralności publicznej, ochrony danych i ochrony prywatności oraz promowania i ochrony różnorodności kulturowej. Ponadto umowa nie spowoduje złagodzenia naszych odpowiednich norm i uregulowań dotyczących bezpieczeństwa żywności, bezpieczeństwa produktów, ochrony konsumentów, zdrowia, środowiska i ochrony pracy. Importerzy towarów, dostawcy usług i inwestorzy muszą nadal przestrzegać wymogów krajowych, w tym przepisów i innych uregulowań. Unia Europejska i jej państwa członkowskie oraz Kanada potwierdzają swoje zobowiązania dotyczące ostrożności podjęte w umowach międzynarodowych.
- e) Niniejszy instrument interpretacyjny w sposób jasny i jednoznaczny wyjaśnia – w rozumieniu art. 31 Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów – te uzgodnienia między Kanadą a Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, które zawarto w postanowieniach umowy budzących zaniepokojenie obywateli i będących przedmiotem debaty publicznej; niniejszy instrument przedstawia także uzgodnioną interpretację tych postanowień. Chodzi w szczególności o wpływ umowy na możliwość wprowadzania regulacji przez rządy w interesie publicznym, a także przepisy o ochronie inwestycji i rozstrzyganiu sporów oraz przepisy o zrównoważonym rozwoju, prawach pracowniczych i ochronie środowiska.

2. Prawo do wprowadzania regulacji

Zgodnie z umową Unia Europejska i jej państwa członkowskie oraz Kanada mogą nadal przyjmować i stosować swoje przepisy ustawowe i wykonawcze, które w interesie publicznym regulują działalność gospodarczą – dzięki temu będą one mogły realizować uzasadnione cele polityki publicznej, takie jak ochrona i wspieranie zdrowia publicznego, usługi społeczne, edukacja publiczna, bezpieczeństwo, ochrona środowiska, moralność publiczna, ochrona społeczna i ochrona konsumentów, ochrona prywatności i ochrona danych oraz promowanie i ochrona różnorodności kulturowej.

3. Współpraca regulacyjna

Umowa daje Kanadzie oraz Unii Europejskiej i jej państwom członkowskim możliwość utworzenia platformy ułatwiającej współpracę między ich organami regulacyjnymi, co ma zapewnić lepszą jakość uregulowań i skuteczniejsze korzystanie z zasobów administracyjnych. Współpraca ta będzie dobrowolna: organy regulacyjne mogą współpracować ze sobą na zasadzie dobrowolności, ale nie mają obowiązku podejmowania współpracy ani stosowania wyników tej współpracy.

4. Usługi publiczne

- a) Unia Europejska i jej państwa członkowskie oraz Kanada uznają i potwierdzają prawo rządów wszystkich szczebli do świadczenia i wspierania świadczenia usług, które uznają za usługi publiczne, w tym w takich dziedzinach jak zdrowie publiczne i edukacja, usługi społeczne i mieszkaniowe oraz gromadzenie, oczyszczanie i dystrybucja wody.
- b) Umowa nie uniemożliwi rządowi określania i regulowania świadczenia tych usług w interesie publicznym. Nie wymaga również od rządów prywatyzacji żadnych usług ani nie uniemożliwia im rozszerzania zakresu usług oferowanych publicznie.
- c) Umowa nie uniemożliwia rządowi świadczenia usług publicznych uprzednio świadczonych przez usługodawców prywatnych ani ponownego objęcia kontrolą publiczną usług, które rządy zdecydowały się sprywatyzować. Umowa nie oznacza, że zawarcie umowy na wykonanie usługi publicznej z usługodawcą prywatnym na zawsze umieszcza tę usługę w sektorze komercyjnym.

5. Zabezpieczenie lub ubezpieczenia społeczne

Kanada oraz Unia Europejska i jej państwa członkowskie mogą regulować świadczenie w interesie publicznym usług publicznych takich jak zabezpieczenie i ubezpieczenia społeczne. Unia Europejska i jej państwa członkowskie oraz Kanada potwierdzają, że systemy obowiązkowego zabezpieczenia i ubezpieczenia społecznego są wyłączone z umowy zgodnie z art.13.2 ust. 5 lub są zwolnione z obowiązków liberalizacji przewidzianych w umowie na podstawie zastrzeżeń zgłoszonych przez Unię Europejską i jej państwa członkowskie oraz Kanadę w zakresie usług społecznych i zdrowotnych.

6. Ochrona inwestycji

- a) Umowa zawiera nowoczesne przepisy dotyczące inwestycji, które chronią prawo rządów do wprowadzania regulacji w interesie publicznym – nawet w sytuacji, gdy takie regulacje wpływają na inwestycje zagraniczne – zapewniając zarazem wysoki poziom ochrony inwestycji oraz uczciwe i przejrzyste metody rozwiązywania sporów. W wyniku jej zawarcia inwestorzy zagraniczni nie będą traktowani korzystniej niż inwestorzy krajowi. W ramach umowy nie nadaje się uprzywilejowanego charakteru korzystaniu z systemu trybunałów inwestycyjnych utworzonego na jej mocy. Inwestorzy mogą zamiast tego zdecydować o skorzystaniu ze środków odwoławczych dostępnych w sądach krajowych.
- b) W umowie wyjaśniono, że rządy mogą zmieniać swoje przepisy niezależnie od tego, czy może to mieć niekorzystny wpływ na inwestycję lub jest niezgodne z oczekiwaniami inwestora dotyczącymi zysków. Ponadto w umowie wyjaśniono, że jakiegokolwiek rekompensaty dla inwestorów będą oparte na obiektywnych ustaleniach trybunału i nie będą wyższe niż straty poniesione przez inwestora.
- c) Umowa zawiera jasno określone standardy ochrony inwestycji, w tym sprawiedliwego i równego traktowania oraz wyłączenia, i jasne wytyczne dla trybunałów zajmujących się rozstrzygnięciem sporów co do sposobu stosowania tych standardów.
- d) By przedsiębiorstwa mogły odnieść korzyści z tej umowy, wymaga ona rzeczywistego związku między gospodarkami Kanady i Unii Europejskiej; zapobiega też składaniu przez firmy przykrywki ustanowione w Kanadzie lub Unii Europejskiej przez inwestorów z innych państw skarg przeciwko Kanadzie lub Unii Europejskiej i jej państwom członkowskim. Unia Europejska i Kanada zobowiązały się do regularnego przeglądu treści obowiązku, aby zapewnić sprawiedliwe i równe traktowanie, co ma zagwarantować odzwierciedlenie ich zamiarów (w tym zamiarów przedstawionych w niniejszej deklaracji) oraz uniemożliwienie interpretacji tego obowiązku w sposób szerszy od przez nie zamierzonego.
- e) Aby zagwarantować poszanowanie przez trybunały w każdej sytuacji zamiaru Stron wyrażonego w umowie, zawiera ona postanowienia umożliwiające Stronom wydawanie wiążących not interpretacyjnych. Kanada oraz Unia Europejska i jej państwa członkowskie zobowiązują się do stosowania tych postanowień, by uniknąć jakiegokolwiek błędnej interpretacji umowy przez trybunały lub ją skorygować.
- f) Umowa zdecydowanie odchodzi od tradycyjnego podejścia do rozstrzygnięcia sporów inwestycyjnych i ustanawia niezależne, bezstronne i stałe trybunały inwestycyjne, inspirowane zasadami wywodzącymi się z publicznych systemów wymiaru sprawiedliwości w Unii Europejskiej i jej państwach członkowskich oraz w Kanadzie, a także z sądów międzynarodowych, takich jak Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości i Europejski Trybunał Praw Człowieka. W związku z tym członkami tych trybunałów będą osoby kwalifikujące się na stanowisko sędziego

w swoich krajach i będą one powoływane przez Unię Europejską i Kanadę na określoną kadencję. Sprawy będą rozpatrywane przez trzech losowo wybranych członków. Określono dotyczące tych osób ścisłe zasady etyczne, mające na celu zapewnienie ich niezależności i bezstronności, braku konfliktu interesów, uprzedzeń lub wrażeń stronniczości. Unia Europejska i jej państwa członkowskie oraz Kanada zgodziły się rozpocząć natychmiast dalsze prace nad kodeksem postępowania w celu zapewnienia bezstronności członków trybunałów, nad sposobem ich wynagradzania oraz poziomem wynagrodzeń i procesem selekcji tych osób. Wspólnym celem jest zakończenie prac do czasu wejścia w życie umowy.

- g) Umowa CETA jest pierwszą umową, w której przewidziano mechanizm odwoławczy umożliwiający korekcję błędów i zapewnienie spójności decyzji trybunału pierwszej instancji.
- h) Kanada oraz Unia Europejska i jej państwa członkowskie zobowiązują się do monitorowania funkcjonowania wszystkich tych zasad inwestycyjnych, do zajęcia się w odpowiednim terminie wszelkimi ewentualnymi niedociągnięciami oraz do badania sposobów ciągłego usprawniania funkcjonowania tych zasad.
- i) Umowa CETA stanowi zatem istotną i radykalną zmianę zasad inwestycyjnych i zasad rozstrzygania sporów. Kładzie ona podwaliny wielostronnych wysiłków na rzecz dalszego rozwoju tego nowego podejścia do rozstrzygania sporów dotyczących inwestycji aż do ustanowienia Wielostronnego Trybunału Inwestycyjnego. UE i Kanada podejmą niezwłocznie prace na rzecz utworzenia Wielostronnego Trybunału Inwestycyjnego. Należy go powołać, jak tylko osiągnie się masę krytyczną uczestników, i natychmiast zastąpić nim systemy dwustronne, takie jak system przewidziany w umowie CETA, a także umożliwić przystępowanie do niego wszystkim krajom, które przyjmą zasady leżące u podstaw działania Trybunału.

7. Handel i zrównoważony rozwój

- a) Umowa ponownie potwierdza długoterminowe zobowiązanie Kanady oraz Unii Europejskiej i jej państw członkowskich do zrównoważonego rozwoju i służy wspieraniu wkładu handlu w realizację tego celu.
- b) W związku z tym zawiera kompleksowe i wiążące zobowiązania do ochrony praw pracowniczych i ochrony środowiska. Unia Europejska i jej państwa członkowskie oraz Kanada przywiązują najwyższą wagę do tego, by umowa CETA przyniosła wymierne rezultaty w tych dziedzinach, maksymalizując w ten sposób korzyści, jakie przyniesie pracownikom i środowisku.

8. Ochrona pracowników

- a) Umowa zobowiązuje Kanadę oraz Unię Europejską i jej państwa członkowskie do poprawy ich przepisów ustawowych i polityk w celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony pracowników. Stanowi ona, że Strony nie mogą zliberalizować swojego prawa pracy, aby zachęcić do wymiany handlowej lub przyciągnąć inwestycje, a w razie niedotrzymania tego zobowiązania rządy mogą temu zaradzić niezależnie od tego, czy wpłynie to negatywnie na inwestycję lub oczekiwania inwestora co do zysku. Umowa nie zmienia praw pracowników do negocjowania, zawierania i egzekwowania układów zbiorowych oraz podejmowania działań zbiorowych.
- b) Umowa zobowiązuje Unię Europejską i jej państwa członkowskie oraz Kanadę do ratyfikacji i skutecznego wdrażania podstawowych konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP). Kanada ratyfikowała już siedem podstawowych konwencji oraz rozpoczęła proces ratyfikacji ostatniej z nich (*Konwencja dotycząca stosowania zasad prawa organizowania się i rokowań zbiorowych z 1949 r. (C98)*).
- c) Umowa tworzy również dla Kanady oraz Unii Europejskiej i jej państw członkowskich ramy współpracy w związanych z wymianą handlową kwestiach pracowniczych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, w tym poprzez zaangażowanie MOP i stały dialog ze społeczeństwem obywatelskim, by zapewnić takie działanie umowy jako zachęty do wymiany handlowej, które będzie przynosiło korzyści pracownikom i będzie realizowane w sposób wspierający środki ochrony pracowników.

9. Ochrona środowiska

- a) Umowa zobowiązuje Unię Europejską i jej państwa członkowskie oraz Kanadę, by dążyły do zapewnienia, aby przepisy prawa i polityki gwarantowały wysokie poziomy ochrony środowiska oraz zachęcały do ich wdrażania, a także dążyły do dalszego doskonalenia takich przepisów i polityk oraz zwiększania poziomów ochrony stanowiących ich podstawę.

- b) W umowie jednoznacznie uznano prawo Kanady oraz Unii Europejskiej i jej państw członkowskich do ustalania przez nie swoich własnych priorytetów w dziedzinie ochrony środowiska i poziomów ochrony środowiska oraz ich prawo do stosownych zmian swoich przepisów i polityk, przy uwzględnieniu zobowiązań międzynarodowych, w tym zobowiązań określonych w wielostronnych umowach dotyczących ochrony środowiska. Zarazem w ramach umowy Unia Europejska i jej państwa członkowskie oraz Kanada uzgodniły, że nie będą obniżać poziomu ochrony środowiska w celu stymulowania wymiany handlowej lub inwestycji, a w razie niedotrzymania tego zobowiązania rządy mogą temu zaradzić niezależnie od tego, czy wpłynie to negatywnie na inwestycję lub oczekiwania inwestora co do zysku.
- c) Umowa obejmuje zobowiązania do zrównoważonego zarządzania lasami oraz zasobami rybołówstwa i akwakultury. Obejmuje również zobowiązania do współpracy w zakresie kwestii środowiskowych związanych z wymianą handlową będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w obszarach takich jak zmiana klimatu, w których wdrażanie porozumienia paryskiego będzie istotnym wspólnym zadaniem dla Unii Europejskiej i jej państw członkowskich oraz dla Kanady.

10. Przegląd i konsultacje z zainteresowanymi stronami

- a) Zobowiązania związane z wymianą handlową i zrównoważonym rozwojem, wymianą handlową i pracą oraz wymianą handlową i ochroną środowiska są przedmiotem specjalnej i wiążącej oceny mechanizmów przeglądu. Kanada oraz Unia Europejska i jej państwa członkowskie w pełni zobowiązują się do skutecznego korzystania z tych mechanizmów przez cały okres obowiązywania umowy. Ponadto zobowiązują się też do wszczynania wczesnego przeglądu tych postanowień, w tym w celu umożliwienia skutecznego wdrażania postanowień CETA dotyczących wymiany handlowej i pracy oraz wymiany handlowej i środowiska.
- b) Zainteresowane strony, w tym pracodawcy, związki zawodowe, organizacje pracowników i przedsiębiorstw oraz grupy zajmujące się ochroną środowiska mają do odegrania kluczową rolę we wspieraniu skutecznego wdrażania umowy. Unia Europejska i jej państwa członkowskie oraz Kanada zobowiązały się do regularnego zasięgania opinii zainteresowanych stron w celu oceny realizacji umowy. Strony umowy wspierają zaangażowanie zainteresowanych stron, między innymi poprzez ustanowienie Forum Społeczeństwa Obywatelskiego CETA.

11. Gospodarka wodna

Umowa nie zobowiązuje Kanady ani Unii Europejskiej i jej państw członkowskich do zezwolenia na komercyjne wykorzystanie wody, jeżeli nie jest to życzeniem Stron. Umowa w pełni chroni ich zdolność do decydowania o sposobach wykorzystania i ochrony źródeł wody. Ponadto umowa nie uniemożliwi wycofania decyzji o zezwoleniu na komercyjne wykorzystanie wody.

12. Zamówienia publiczne

Umowa podtrzymuje zdolność podmiotów zamawiających w Unii Europejskiej i jej państwach członkowskich oraz w Kanadzie – zgodnie z ich odnośnymi przepisami – do stosowania kryteriów środowiskowych, społecznych i związanych z pracą, takich jak obowiązek wykonania i przestrzegania układów zbiorowych, w przetargach dotyczących zamówień publicznych. Kanada oraz Unia Europejska i jej państwa członkowskie będą w stanie stosować takie kryteria podczas udzielania zamówień publicznych w sposób niedyskryminacyjny i nietworzący niepotrzebnych przeszkód dla handlu międzynarodowego. Będą mogły nadal je stosować w okresie obowiązywania umowy.

13. Korzyści dla małych i średnich przedsiębiorstw

Umowa zapewnia także korzyści małym i średnim przedsiębiorstwom, dla których dążenie do spełnienia konsumenckich wymagań co do kosztów jest ciągłym wyzwaniem. Umowa zajmie się tą kwestią: zezwoli na bezcłowy wywóz praktycznie wszystkich wytwarzanych towarów; ograniczy czas obsługi na granicach i sprawi, że przepływ towarów będzie tańszy, szybszy, bardziej przewidywalny i skuteczniejszy; ograniczy przeszkody regulacyjne, w szczególności zapewniając możliwość testowania produktów i certyfikowania ich zgodnie z normami kanadyjskimi w obrębie UE i vice-versa; ułatwi przepływ podmiotów świadczących usługi, takich jak dostawców zamówień, przedstawicieli wolnych zawodów oraz osób odbywających krótkie wizyty służbowe, tak aby małe i średnie przedsiębiorstwa mogły łatwiej spotykać się z klientami i oferować usługi posprzedażne, a także znacznie poszerzy dostęp dla tych przedsiębiorstw do możliwości udziału w zamówieniach publicznych na szczeblu centralnym, podcentralnym i samorządowym. Drobni producenci rolni również skorzystają z łatwiejszego dostępu do rynków i lepszych możliwości sprzedaży, także w odniesieniu do produktów wysokiej jakości.

14. Preferencje dla ludów tubylczych Kanady

Kanada wprowadziła do umowy wyjątki i wyłączenia w celu zagwarantowania sobie możliwości przyjęcia środków służących ochronie praw ludów tubylczych i preferencji służących tym ludom. Kanada zobowiązuje się do zaangażowania się, wraz z partnerami reprezentującymi ludy tubylcze, na rzecz zapewnienia, by wdrażanie umowy nadal odzwierciedlało interesy tych ludów.

Tabela zgodności – odniesienia do tekstu CETA we wspólnym instrumencie interpretacyjnym

Niniejsza tabela ma pomóc w interpretacji CETA poprzez powiązanie deklaracji woli Stron zawartej w niniejszym instrumencie do stosownych postanowień CETA. Poniższy wykaz odniesień w założeniu ma być jak najpełniejszy, ale nie jest to wykaz wyczerpujący.

Motyw wspólny instrument interpretacyjnego	Odniesienie w tekście CETA
1. Preambuła	
1 lit. c) i d)	preambuła CETA, art. 5.4, art. 6.1 ust. 5, art. 21.2 ust. 1, art. 21.2 ust. 2, art. 22.1, art. 23.3, art. 23.4, art. 24.3, art. 24.4, art. 24.5 oraz art. 28.3
2. Prawo do wprowadzania regulacji	preambuła CETA, art. 5.4, art. 6.1 ust. 5, art. 8.9, załącznik 8-A, art. 21.2 ust. 1, art. 21.2 ust. 2, art. 22.1, art. 23.3, art. 23.4, art. 24.3, art. 24.4, art. 24.5 oraz art. 28.3
3. Współpraca regulacyjna	art. 21.2 ust. 6
4. Usługi publiczne	art. 8.2 ust. 2 lit. (b), art. 8.9, art. 8.15, art. 9.2 ust. 2 lit. (a) (b)(f) i (g), art. 9.7, art. 13.2 ust. 5, art. 13.10, art.13.16, art. 13.17, art. 28.3, załącznik I Zastrzeżenia oraz załącznik II Zastrzeżenia
5. Zabezpieczenie lub ubezpieczenia społeczne	art. 13.2 ust. 5, art. 13.10, art. 28.3 załącznik I Zastrzeżenia oraz załącznik II Zastrzeżenia
6. Ochrona inwestycji	
6 lit. a)	preambuła, art. 8.2 ust. 2 lit. b), art. 8.36, art. 8.6, art. 8.9, załącznik 8-A, art. 8.22 ust. 1 lit. f) i g) oraz art. 28.3
6 lit. b)	art. 8.9 ust. 1, art. 8.12, załącznik 8-A oraz art. 8.39 ust. 3
6 lit. c)	art. 8.9, art. 8.10, art. 8.11, art. 8.12 oraz załącznik 8-A
6 lit. d)	art. 8.1 oraz art. 8.18 ust. 3,
6 lit. e)	art. 8.31 ust. 3
6 lit. f)	art. 8.27, art. 8.28, art. 8.11, art. 8.30 oraz art. 8.44
6 lit. g)	art. 8.28
6 lit. h)	art. 8.31 ust. 3 oraz art. 8.44 ust. 3
6 lit. i)	art. 8.29
7 lit. b) Handel i zrównoważony rozwój	art. 22.1, rozdziały 23 i 24
8. Ochrona pracowników	
8 lit. a)	art. 23.2, art. 23.3 ust. 1, art. 23.4 ust. 2, art. 23.4

Motyw wspólny instrument interpretacyjnego	Odniesienie w tekście CETA
8 lit. b)	art. 23.3 ust. 4
8 lit. c)	art. 23.7 oraz art. 23.8
9. Ochrona środowiska	
9 lit. a)	art. 24.3
9 lit. b)	art. 24.3 oraz art. 24.5
9 lit. c)	art. 24.10, art. 24.11, art. 8.11 oraz art. 24.12
10. Przegląd i konsultacje z zainteresowanymi stronami	
10 lit. a)	art. 22.3 ust. 3, art. 22.4, art. 23.8, art. 23.9, art. 23.10 oraz art. 23.11
10 lit. b)	art. 22.1 ust. 3, art. 22.4 ust. 3, art. 22.4 ust. 4, art. 23.6, art. 23.8 ust. 4, art. 24.13, art. 24.14, art. 24.15, art. 24.16 oraz art. 24.7,
11. Gospodarka wodna	art. 1.9
12. Zamówienia publiczne	art. 19.9 ust. 6 oraz art. 19.3 ust. 2
13. Korzyści dla MŚP	załącznik 2-A, rozdział 4, rozdział 6, rozdział 19, rozdział 20-podsekcja C
14. Preferencje dla ludów tubylczych Kanady	art. 12.2 ust. 2 i stosowne zastrzeżenia kanadyjskie